

*Крилов Г.М., магістрант 1 року підготовки,
спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»
Вінницький інститут Університету «Україна»
Науковий керівник: Сігаш Т.Д., к.е.н.,
доцент кафедри економіки та менеджменту
Вінницький інститут Університету «Україна»*

ФІНАНСОВИЙ СТАН ПІДПРИЄМСТВА: ОЦІНКА РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ПРАГМАТИКА

THE FINANCIAL CONDITION OF THE ENTERPRISE: EVALUATION OF PERFORMANCE AND PRAGMATICS

Анотація. Розглянуто фінансовий стан підприємства. Встановлено, що фінансовий стан підприємства залежить від результатів його виробничої, комерційної та фінансово-господарської діяльності. При дослідженні оцінки фінансового стану підприємства важливим є пошук резервів підвищення рентабельності виробництва і зміцнення комерційного розрахунку як основи стабільної роботи підприємства і виконання ним зобов'язань перед бюджетом, банком та іншими установами.

Ключові слова: фінансовий стан, підприємство, рентабельність, зміцнення, комерційний розрахунок

Abstract. The estimation of the financial state of enterprise is considered. It is set that the financial state of enterprise depends on the results of him productive, commercial and financially-economic activity. At research of estimation of the financial state of enterprise important is a search of backlogs of increase of profitability of production and strengthening of commercial calculation as bases of stable work of enterprise and fulfilling commitment to them before a budget, bank and other establishments.

Keywords: financial state, enterprise, profitability, strengthening, commercial calculation

Постановка проблеми. За умов переходу економіки України до ринкових відносин, суттєвого розширення прав підприємств у галузі фінансово-економічної діяльності значно зростає роль своєчасного та якісного аналізу фінансового стану підприємств, оцінки їхньої ліквідності, платоспроможності і фінансової стійкості та пошуку шляхів підвищення і зміцнення фінансової стабільності.

Аналіз останніх публікацій. Проблеми та різні аспекти фінансового стану підприємства розглядали такі відомі вітчизняні та зарубіжні науковці, як П. Л. Гордієнко, Л. Г. Дідковська, І. А. Ігнат'єва, І. В. Жалінська, Г. В. Осовська, І. М. Парасій-Вергуненко, М. Портер, К. І. Редченко, М. Г. Саєнко, А. Стрікланд, А. Томпсон, Р. Фатхутдінов, Л. О. Фіщук та інші.

Метою дослідження є оцінка результатів діяльності та прагматика щодо зміцнення фінансового стану підприємства.

Виклад основного матеріалу. Особливого значення набуває своєчасна та об'єктивна оцінка фінансового стану підприємств за виникнення різноманітних форм власності, оскільки жодний власник не повинен нехтувати потенційними можливостями збільшення прибутку (доходу) фірми, які можна виявити тільки на підставі своєчасного й об'єктивного аналізу фінансового стану підприємств [1, с. 223].

Систематичний аналіз фінансового стану підприємства, його платоспроможності, ліквідності та фінансової стійкості необхідний ще й тому, що дохідність будь-якого підприємства, розмір його прибутку багато в чому залежать від його платоспроможності.

Фінансовий стан підприємства – це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається

сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів [2, с. 282].

Зазначимо, що фінансовий стан підприємства залежить від результатів його виробничої, комерційної та фінансово-господарської діяльності. Тому на нього впливають усі ці види діяльності підприємства. Передовсім на фінансовому стані підприємства позитивно позначаються безперебійний випуск і реалізація високоякісної продукції.

Фінансова діяльність підприємства має бути спрямована на забезпечення систематичного надходження й ефективного використання фінансових ресурсів, дотримання розрахункової і кредитної дисципліни, досягнення раціонального співвідношення власних і залучених коштів, фінансової стійкості з метою ефективного функціонування підприємства [4, с. 234].

Фінансовий стан є однією з найважливіших характеристик діяльності кожного підприємства. Метою оцінки фінансового стану підприємства є пошук резервів підвищення рентабельності виробництва і зміцнення комерційного розрахунку як основи стабільної роботи підприємства і виконання ним зобов'язань перед бюджетом, банком та іншими установами [3, с. 136].

Відмітимо, що фінансовий стан підприємства треба систематично й усебічно оцінювати з використанням різних методів, прийомів та методик аналізу. Це уможливить критичну оцінку фінансових результатів діяльності підприємства як у статистиці за певний період, так і в динаміці – за ряд періодів, дасть змогу визначити «больові точки» у фінансовій діяльності та способи ефективнішого використання фінансових ресурсів, їх раціонального розміщення.

Неефективність використання фінансових ресурсів призводить до низької платоспроможності підприємства і, як наслідок, до можливих перебоїв у постачанні, виробництві та реалізації продукції; до невиконання плану прибутку, зниження рентабельності підприємства, до загрози економічних санкцій. Фінансова звітність підприємств містить також іншу інформацію щодо стану фінансів підприємств. На основі аналізу звітних даних визначаються основні тенденції формування й використання фінансових ресурсів підприємства, причини змін, що сталися, сильні та слабкі сторони підприємства та резерви поліпшення фінансового стану підприємства у перспективі [5, с. 168-169].

Методи фінансового аналізу – це комплекс науково-методичних інструментів та принципів дослідження фінансового стану підприємства [2, с. 88-89]. В економічній теорії та практиці існують різні класифікації методів економічного аналізу взагалі та фінансового аналізу зокрема. Перший рівень класифікації виокремлює неформалізовані та формалізовані методи аналізу. Використання видів, прийомів та методів аналізу для конкретних цілей вивчення фінансового стану підприємства в сукупності становить методологію та методику аналізу.

Фінансовий аналіз здійснюється за допомогою різних моделей, які дають змогу структурувати та ідентифікувати взаємозв'язки між основними показниками. Існують три основні типи моделей, які застосовуються в процесі аналізу фінансового стану підприємства: дескриптивні, предикативні та нормативні.

Дескриптивні моделі є основними. Дескриптивні моделі засновані на використанні інформації з бухгалтерської звітності.

Предикативні моделі – це моделі передбачувального, прогностичного характеру. Вони використовуються для прогнозування доходів та прибутків підприємства, його майбутнього фінансового стану.

Нормативні моделі – це моделі, які уможливають порівняння фактичних результатів діяльності підприємства із нормативними (розрахованими на підставі нормативу). Ці моделі використовуються, як правило, у внутрішньому фінансовому аналізі, їхня суть полягає у встановленні нормативів на кожну статтю витрат стосовно технологічних процесів, видів виробів та у розгляді і з'ясуванні причин відхилень

фактичних даних від цих нормативів. Фінансовий аналіз значною мірою базується на застосуванні жорстко детермінованих факторних моделей.

Фінансовий стан підприємства характеризує його фінансову конкурентоспроможність, тобто його плато- і кредитоспроможність, використання фінансових ресурсів та капіталу, можливість фінансової незалежності від зовнішніх джерел фінансування своєї діяльності, можливість у належні терміни сплачувати свої зобов'язання перед державою та іншими господарюючими суб'єктами. Рух будь-яких товарно-матеріальних цінностей, трудових і матеріальних ресурсів супроводжується створенням та витрачанням грошових засобів. Тому не можна проводити виробничої, господарської та фінансової діяльності на підприємстві, не визначивши його майнового стану і факторів, що впливають на цей стан, не зіставивши прибутки й витрати з метою забезпечення перевищення перших над другими.

Одним із аспектів аналізу фінансового стану підприємства є можливість його оцінки з точки зору короткострокових і довгострокових перспектив. У першому випадку критеріями оцінки фінансового стану є ліквідність і платоспроможність підприємства, тобто здатність своєчасно і в повному обсязі розрахуватися з короткостроковими зобов'язаннями. З позиції довгострокової перспективи фінансовий стан підприємства характеризується структурою джерел засобів, тобто мірою залежності підприємства від зовнішніх інвесторів і кредиторів. Крім того, в процесі аналізу фінансового стану підприємства необхідно враховувати фактори, які впливають на фінансовий стан підприємства. Такими можуть бути не лише кількісні, але і якісні чинники, зокрема зміна політичної і загальноекономічної ситуації, перебудова організаційної структури управління галуззю чи підприємством, зміна форм власності, кваліфікації персоналу тощо. Перерахуємо чинники, які впливають на фінансовий стан підприємства, поділивши їх на внутрішні і зовнішні. До чинників внутрішнього впливу на фінансовий стан підприємства можна віднести:

- організаційну структуру управління підприємством, яка впливає на фінансовий стан через систему прийняття рішень. Якщо ця система є неефективною або нераціональною (не забезпечує швидкого прийняття управлінських рішень, неефективні міжособові комунікації), то вона негативно впливає на фінансовий стан підприємства;
- організаційну структуру підприємства, яка впливає на рівень досягнення планових значень основних економічних показників і відповідно зумовлює значення показників фінансового стану підприємства;
- систему взаємовідносин з постачальниками і покупцями. Якщо така система є раціо- нальною, то це дає змогу підприємству вчасно поставити готову продукцію та закупити сировину і матеріали, що відповідно дозволяє спрогнозувати майбутні фінансові резуль- тати підприємства;
- систему грошових потоків підприємства. Ефективність такої системи проявляється у вчасності грошових розрахунків з контрагентами, запобіганні довготривалого відпливу коштів;
- кваліфікацію персоналу підприємства, яка є одним з визначальних факторів при здійсненні внутрішнього фінансового аналізу підприємства та при розробці фінансових планів та прийнятті управлінських рішень. Вона впливає на всі внутрішні фактори;
- інформаційне забезпечення підприємства, від якого залежать вчасність і достовірність інформації, яка використовується при прийнятті управлінських рішень щодо впровадження перспективних видів продукції, нової техніки і технології і, відповідно, фінан- совий стан підприємства;
- характеристику товарів і послуг. Цей фактор знаходиться під впливом ринкового попиту і відповідно впливає на обсяги продажу та на маркетингові витрати підприємства.

До факторів зовнішнього середовища, які впливають як на діяльність підприємства загалом, так і на його фінансовий стан належать:

- норми законодавства (наприклад, в сфері реклами, ліцензування діяльності, забезпечення визначених умов праці, виконання економічних вимог тощо), які можуть сприяти обмеженню або спричинити зростання витрат;
- рівень основних макроекономічних показників (інфляція, рівень доходів на душу населення і ін.);
- політична ситуація в країні, а також стан її політичних і економічних відносин з іншими країнами;
- ринкова ситуація (попит залежить від поведінки клієнтів, їх схильності до споживання товарів підприємства, консерватизму або лібералізму при прийнятті нових товарів, їх смаків та уподобань);
- конкурентне середовище підприємства (наявність сильних конкурентів є причиною збільшення витрат підприємства на маркетингову діяльність);
- темп розвитку техніки і технології виробництва, який ставить перед підприємством нові завдання (підприємства, що першими впровадять технічні новинки, часто отримують конкурентні переваги і мають можливість нав'язувати умови проведення конкурентної гри. Запізнення у впровадженні нових технічних рішень може привести підприємство до банкрутства).

Нагадаємо, що фінансовий стан підприємства відображає всі аспекти його виробничо-господарської діяльності. За допомогою аналізу фінансового стану підприємства зацікавлені особи (інвестори, кредитори, менеджери тощо) можуть оцінити минулий, поточний та перспективний стан підприємства в ринковому середовищі і прийняти рішення, які можуть впливати на його подальшу виробничо-господарську діяльність. Для оцінки фінансового стану підприємства найчастіше використовують метод фінансових коефіцієнтів, за яким попередньо встановлюють групи основних показників, а саме – показників ліквідності, стійкості, заборгованості, оборотності, прибутковості, а далі порівнюють їх значення з нормативними, середніми по галузі, а також зі значеннями за попередні періоди. Нормативні значення показників є базою порівняння і можуть встановлюватись на державному рівні, зокрема для оцінки можливості визнання підприємств банкрутами.

Висновки. Таким чином, у ході аналізу фінансового стану підприємства можуть використовуватися найрізноманітніші прийоми, методи та моделі аналізу, їхня кількість та широта застосування залежать від конкретних цілей аналізу та визначаються його завданнями в кожному конкретному випадку.

Отже, фінансовий стан підприємства являє собою комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів. Метою оцінки фінансового стану підприємства є пошук резервів підвищення рентабельності виробництва і зміцнення комерційного розрахунку як основи стабільної роботи підприємства і виконання ним зобов'язань перед бюджетом, банком та іншими установами.

Список використаних джерел

1. Коробов М. Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств / М. Я. Коробов. – К.: Знання, 2013. – 423 с.
2. Фінанси підприємств: підручник / Кер. авт. кол. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. – К.: КНЕУ, 2013. – 571 с.
3. Зятковський І. В. Фінанси підприємств / І. В. Зятковський. – К.: Кондор, 2009. – 364 с.
4. Коробов М. Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств / М. Я. Коробов. – К.: ТОВ «Знання», 2009. – 378 с.

5. Смоленюк П. С. Фінансовий аналіз: Навч. посіб. для студ. екон. спец.
Хмельницький: НВП «Еврика» ТОВ, 2013. – 244 с.